

فصلنامه گروه توسعه دریابایسه – محمدرحیمی – در دو شماره قبل روزنامه دریایی اقتصادسراسرآمد به پرسش «تحریم یا ضعف مدیریتی؟ کدام یک را باید مسبب ضعف توسعه به ویژه در بخش دریایی کشور برشمرد؟ پرداختیم و در همین رابطه با مهندس محمد راستناد – فعال دریایی امروز و مدیرعامل مسابق سازمان بنادر و دریانوردی کشور – گفت و گویی اندیشه محور داشتیم..

در سطرهای پایانی بخش دوم مصاحبه آقای راستاد می گوید: دوباره تأکید دارم که باید بر هر قسمت بخش دریایی تمرکز داشته باشیم، گلوگاهها و نقاط ضعف را شناسایی کرده و به دنبال راه حل آن ها برویم و با هم افزایش ارگان های دخیل، منجر به توسعه بخش دریایی کشور شود. باید از سازمان های پیشرو برای رفع نواقص و گلوگاههای سایر سازمانها الگو گرفته شود.

راستاد مؤلف کتاب «توسعه دریایی؛ از ایده تا عمل» است، نگاه به توسعه دریایی را در کنار بلوای دوگانه فوق، با تمرکز بر نقاط ضعف و تلاش برای تقویت آن و استفاده از ظرفیت های خالی و بهره برداری نشده کشور میسر می داند. آن چه در ادامه می خوانید بخش سوم و پایانی گفتگوی اندیشه محور روزنامه دریایی اقتصادسراسرآمد با ایشان است که از نگاه شما مخاطب گرامی می گذرد:

اقتصاد سراسر آمد: با توجه به گفت و گو تاکنون و بحث در مورد توسعه نامتوازن در بخش دریایی کشور و فقدان یک ساختار شفاف و نیاز به یک وحدت مدیریتی برای توسعه دریایی کشور، متوجه شدیم که ابهام در راهبردها، ساختارها و قوانین و مقررات وجود دارد. حال اگر بخواهیم این موارد بهبود پیدا کرده و تصحیح شوند مانند اصلاح برخی فرایندها که شما اشاره داشتید، نیازمند مدیران مقتدر و قوی دارد که شاخصه و ویژگی های برجسته ای نیاز دارد؛ مانند دریاشناس بودن، درک درستی از اقتصاد دریابایه داشتن، عدم گرایش قوی به خشکی – چرا که تحصیل و تفکر خشکی گرا نمی تواند در حوزه دریا کارایی داشته باشد و به لحاظ روانی قادر به فهم اقتصاد دریابایه و فعالیت های دریایی نخواهد بود و در خیلی مواقع شهامت تصمیم به دلیل ابهام در بخش دریایی نخواهد داشت و آن تصمیم را واگذار به دیگران یا زمان دیگری خواهد کرد. بنابراین معقدیم پدیده فقر مدیریت در صنایع دریایی و توسعه دریایی عامل اصلی بحران های پیش گفته است که اگر حل نشود، باقی مسائل به قوت خود باقی خواهد ماند. تحلیل شما درباره این دیگام چیست؟ آیا در حوزه اقتصاد دریابایه ما به طور کلان، مانند کشورهای توسعه یافته دریایی، مدیران متخصص و مقتدر دریایی با ویژگی های یاد شده حاکم هستند و جایگاه دارند و یا اینکه ما دچار فقر مدیریتی

در حوزه دریا هستیم؟
محمد راستاد: خوب طبیعتاً به هیچ پدیده ای نباید صفر و صدی نگاه کرد. اگر بخواهیم در مورد کیفیت مدیریت در بخش دریایی قضاوت کنیم، باید به صورت مصداقی در اجزای مختلف و بخش های دریایی بررسی شود. در حال حاضر به اعتقاد من، در بخش دریایی کشور به طور کلی ضعف مدیریت ناشی از عدم وجود مدیران متخصص حاکم نیست. باید نگاهی به خاستگاه مدیرانی که در رأس سازمان های دریایی کشور حضور دارند، انداخت. دریا هم متفاوت از سایر زمینه های دیگر به لحاظ نیازمندی به مدیران مجرب و با تخصص مرتبط نیست. چه بسا در این بخش بیشتر باید به تجربه و تخصص مرتبط اعتنا کرد. ولی در کل، رویکرد از نظر واگذاری مدیریت ها در سطوح مختلف در بخش های دریایی مثبت است و عمدتاً به افرادی که دارای پیشینه و تخصص و تحصیلات دریایی هستند، سپرده شده است مانند مدیرعامل فعلی سازمان بنادر و دریانوردی که اگر سوابق ایشان را ملاحظه کنید، متوجه می شوید که کلأ در این حوزه، هم از نظر تجربه کاری از صف تا ستاد و هم از نظر تحصیلات و تخصص رشد یافته است.

باید این موضوع به عنوان خط قرمز باشد که در سازمان های دریایی کشور با توجه به دغدغه ای که نسبت به توسعه دریایی وجود دارد، الزاماً باید همه زیرشاخه های دریایی کشور تحت مدیریت اشخاصی باشد که برای این موضوع آموزش دیده باشند و کسب تجربه کرده باشند و بر کار اشراف کامل داشته باشند. در این حوزه جایی برای آزمون و خطا وجود ندارد. لیکن قضاوت کلی پیرامون ضعف مدیریت در بخش دریایی را قبول ندارم.

اقتصاد سراسر آمد: شورای عالی صنایع دریایی با حضور رئیس جمهوری، عالی ترین رکن در حوزه دریایی است. رئیس شورا، تاکنون هیچ تجربه دریایی و سفر دریایی نداشته است



و تغییر نگاه رئیس جمهوری به دریا ناشی از تأکیدات مقام معظم رهبری بوده است. همچنین دبیر شورای عالی که وزیر صنعت و معدن و تجارت و دبیرخانه آن در این وزارتخانه است و ماهیتاً ارتباطی کاملی با بخش های مختلف دریایی ندارد. ریاست دبیرخانه شورا که معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت می باشد یک انسان صنعتی است و هیچ سابقه دریایی ندارد. قائم مقام رئیس دبیرخانه هم هیچ تخصص و حتی تجربه تفریح دریایی هم ندارد. این مصداق در رأس یک ساختار عالی دریایی کشور حضور دارند. در سازمان شیلات، بسیاری از پست ها و مسئولیت از طریق سرپرست در حال اداره شده هستند و بیشتر پست ها این سازمان توسط افراد دارای مدرک لیسانس و فوق لیسانس اداره می شود و افراد با مدارک دکترای تخصصی حضور ندارند. در سازمان بنادر و دریانوردی هر چند مدیرعامل دارای تخصص و تجربه مرتبط می باشد، اما مدیران دیگر به اندازه ایشان واجد تخصص و تبحر نیستند. برای نمونه در مرکز بررسی ها و مطالعات راهبردی افرادی با تخصص های غیر راهبردی حضور دارند. و نکته قابل توجه دیگر، اینکه در سازمان های کلان دریایی مانند سازمان بنادر، هیچ اعتقادی به شقوق مختلف منجر به توسعه ندارند. برای مثال یک بعد در توسعه متوازن، مقوله فرهنگ و فرهنگ سازی است که به صراحت اعلام کردند که اعتقادی به فرهنگ و فرهنگ سازی نداریم و این امر اصلاً در حوزه کار ما نیست و ارتباطی به ما ندارد! این موارد نشان از ضعف نگاه دارد که منتج به برنامه های ناقص می شود و برنامه های ناقص، توسعه را حتی به صورت یک بعدی ممکن نخواهد کرد. بنابراین، فقر مدیریت، به معنی صرف فقر حضور مسئولان متخصص و مجرب نیست. سیستم به طور کلان دارای فقر مدیریتی است.

محمد راستاد: شما از بالاترین سطح مدیریت کشور تا به لایه کارشناسی در مرکز بررسی ها و مطالعات راهبردی سازمان



ثبات دمایی زیر آبی نمانام Hobo
لامپ UV
تور سالیک (چشمه تور: ۲ سانتی متر)
لوازم غواصی اسکوبا (SCUBA)
انواع کوادرات متر زیر آبی

آزمایشگاه شیمی دریا

آزمایشگاه شیمی دریا ایستگاه پژوهش و فناوری اقیانوس شناسی و علوم جوی شهرستان چابهار در فضای به مساحت ۷۲ مترمربع احداث شده است. این آزمایشگاه با برخورداری از امکانات نمونه برداری، تثبیت و مطالعه فیتوپلانکتونها، زئوپلانکتونها و کفزیای، نمونه برداری از ماهیان، تصویربرداری زیر آبی و آکوارיום خانه و با بهره گیری از متخصصین مجرب شرایط لازم برای پژوهش در حوزه های مختلف علوم زیستی دریا را فراهم نموده است.

برخی از تجهیزات و امکانات موجود در آزمایشگاه شیمی دریا:

اسپکتروفتومتر نما نامRAY LIGHT مدل UV-۹۲۰۰
اسپکتروفتومتر دو پرتویی نمانام UNICO
ترازوی الکتریکی دقیق ۰/۰۰۰/۰ گرم
ترازوی الکتریکی دقیق ۰/۰۱/۰ گرم
اتاق آکواریوم (سیستم گردش آب بسته)
اسپکتروفتومتر دو پرتویی نمانام UNICO

ضیافت اندیشه در گفت و گوی اقتصادسراسرآمد با محمد راستاد

آیا توسعه متوازن دریایی بدون وحدت مدیریت میسر است؟

راستاد: ضعف مدیریت ناشی از عدم وجود مدیران متخصص حاکم نیست

هستند. یعنی کسانی که کار تنظیم گری و تسهیل گری و امور حاکمیتی را در بخش دریا برعهده دارند، بررسی ها نشان می دهد که هیچ کجای دنیا چنین آموری را در اختیار بخش خصوصی قرار نمی دهند.

در کشور ما در بنادر، دولت هیچ تصدی گری ندارد و حتی سراسر مایه گذاری بسیار کلان هم از طریق بخش خصوصی و شرکت های متنوع این بخش انجام می شود و قاعدتاً در سایر بخش ها هم باید به همین منوال باشد و باید تلاش شود در بخش های دیگری مانند صنایع دریایی اگر شرکت های بزرگی وجود دارد که سهام آن دولتی است و تحت مدیریت های دولتی قرار دارند، این شرکت ها به سمت خصوصی شدن سوق داده شوند تا پویایی و تحرک و بهره وری آنها بالا رود.

اقتصاد سراسر آمد: پس به نظر شما، یکی از قاعده های توسعه دریایی کشور، اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی کشور است؟
محمد راستاد: از جمله معذود مواردی که در سیاست های اجرایی اصل ۴۴ استثناء قائل شده است، بخش حاکمیت دریایی است که قابل واگذاری به بخش خصوصی نیست. اما اینکه تصدی و بخش اجرایی دریایی نباید در اختیار دولت باقی بماند، یک امر ضروری است و می توان اذعان کرد یکی از مواردی که می توان بخش بندری کشور را الگو قرار داد، همین موضوع است.

در بنادر نمی توان فعلیاتی را دید که جنبه اجرایی و عملیاتی داشته باشد و در اختیار سازمان حاکمیتی یعنی سازمان بنادر و دریانوردی باشد. در بنادر، تمام عملیات اعم از پهلودهی، جداسازی کشتی ها، تخلیه، نگهداری و بارگیری کالا و ... توسط بخش خصوصی انجام می شود و در سایر بخش های دریایی هم نباید حوزه ای باشد که عملیات های اجرایی تحت تصدی دولت باقی مانده باشند. اگر چنین چیزی به صورت مصداقی وجود داشته باشد، آن را باید واگذار کرد.

اقتصاد سراسر آمد: ما فکر می کنیم غول بخش دریایی ما دولتی است مثل شرکت ملی نفت کش و امثال آن، بنابراین علیرغم نظر شما، اعتقاد ما بر این است که وجه غالب حوزه دریایی ما دولتی است. وقتی بخش خصوصی ما حدود ۲۰ درصد فعالیت های دریایی را انجام می دهند، باید به دولتی بودن فعالیت های دریایی اشاره داشت.

رسوبات و سنجش آلودگی میکروپلاستیک در رسوبات، مطالعه مقاطع نازک رسوبی و عناصر متشکله رسوبات و سنگ ها، نقشه برداری و برداشت نیمرخ های ساحلی از جمله خدمات قابل ارایه توسط آزمایشگاه زمین شناسی دریا ایستگاه پژوهش و فناوری اقیانوس شناسی و علوم جوی شهرستان چابهار میباشد.

برخی از تجهیزات و امکانات موجود در آزمایشگاه زمین شناسی دریا:

آون دیجیتالی نما نام Memmert
دستگاه الک شیکر تر نما نام MATEST
دستگاه الک شیکر خشک نما نام SCL
دستگاه فرز دستی نما نام Bosch
میکرو و سکوپ پلازیان نما نام NIKON مدل LV۵۰
میکرو و سکوپ بینوکولار نمانام OSK
دستگاه آنالیز لیزی ذرات نما نام Analysette
کوره الکتریکی ۱۲۰۰ درجه سانتی گراد نمانام Exciton

دوربین تئودولیت و ابزارهای نقشه برداری
استریوسکوپ رومیزی نما نام FARADID
سامانه کالیبرمتر برنارد
حمام اولتراسونیک کلینر ۳/۵ لیتری نمانام Lab Tech مدل LUC-۴۲۰
یخچال فریزر منفی ۴۰ نمانام Jaltajhiz
مدل JF۵۰۰۰UP
هیتر برقی نما نام Digital Hpr۰۰
ترازوی الکتریکی دقیق ۰/۰۱ گرم
دستگاه آب مقطرگیر (یکبار تقطیر) نما نام Fater Rizardpardz
عمق سنج دیجیتال نما نام Speedtech

فعالیت ها وظرفیت ها

اندازه گیری بلند مدت فراسینجه های فیزیکو شیمیایی آب در دریای عمان (مکران) عمان
مطالعه اثرات زیست محیطی پدیده مانسون در دریای عمان
مطالعات مرتبط با تنوع زیستی زیستمدان در دریای عمان و معرفی گونه های جدید

اندازه گیری تولیدات اولیه و ثانویه در دریای عمان
اندازه گیری و ترکیب سنجی ذرات معلق در آب در دریای عمان

اندازه گیری آلودگی نفتی در دریای عمان
اندازه گیری آلودگی میکروپلاستیک در دریای عمان
پایش وضعیت سلامت آبستگاهی مرجانی دریای عمان

مطالعات مربوط به ناپایداری صخره های سواحل دریای عمان
پایش مستمر وضعیت منطقه کم اکسیژن در دریای عمان
پایش پستانداران دریایی دریای عمان
پایش اثرات اکوسیستمی پدیده های جوی (از جمله طوفان های حاره ای) در دریای عمان
پایش شکوفایی های پلانکتونی و پدیده کشند قرمز در دریای عمان

مطالعه اثرات اجتماعی- اقتصادی مخاطرات زیست محیطی در دریای عمان
ارزیابی مخاطره سسونامی برای مدیریت ریسک آبگرفتگی در شهرستان چابهار
مطالعات زمین شناسی و مطالعات مقاطع نازک از سنگها و رسوبات ساحلی و بازسازی و بررسی محیط های رسوبی
مطالعه رسوب شناسی سواحل و بنادر صیادی و تجاری در دریای عمان (مکران)
پژوهشهای حوزه زیست فناوری دریا
ظرفیت سازی و ترویج علم (شامل برگزاری دوره های آموزشی، گردشهای علمی، همکاری با دانشجویان و محققین حوزه های مختلف علوم دریایی و اقیانوسی)

چشم انداز ها و برنامه های آتی

پایش های مستمر زیست محیطی در آب های ساحلی و فراساحلی منطقه
راه اندازی مجتمع صنایع اقیانوسی مکران
راه اندازی استخرهای پرورش جلبک
مدل سازی و پیش بینی مخاطرات هوا- دریا
راه اندازی پارک علم و فناوری صنایع اقیانوسی
سنجش از دور و شناسایی مناطق مستعد صیادی
تهیه و بروز رسانی اطلس ها و نقشه های آب
گرفتگی سونامی در مناطق ساحلی